

Thomas Ballhausen

Cave canem

Pozor na psa!

V některé dny už není ani na mně co řešit. Tuhle větu si pořád v duchu opakuji, zatímco stojím na jedné z teras vyhlídkové věže a shlížím na moře domů, rozlévající se pode mnou. *V některé dny.* Ruch, který ožívá několik set metrů pode mnou, se rozbíhá po obou stranách vysoké stavby do vzdálenosti mnoha kilometrů, kde stojí v pravidelných odstupech další věže, zbytky monumentálních hradeb. Města, která povstávala na jejich základech, se během staletí slila v jedinou metropoli, nejvzdálenější hraniční město říše, sténající pod tíhou stáří a vzdychající jako chorá stařena. *Už není ani na mně.* Vzduch tohoto zimního dne je chladný a jasný, člověk dohlédne až k bývalé hranici, již je možné snadno rozeznat podle toku řeky, a až k méně zřetelným opuštěným vojenským postům. Z problematického útočiště ozbrojených jednotek, které se tady za občanské války v sousední zemi staraly o bezpečí, zbyly jen trosky z betonu, k nimž se z nejrůznějších důvodů nechce nikdo přiblížit. Přežívá jen rez, kterou tu stejně jako všechny před ním zanechal minulý konflikt, a s ní dlouhá řada neukončených příběhů o osudu a jeho krutých proměnách. Věže, které nemohly být strženy, upomínají jako mlčenliví strážci na překonanou a také opomíjenou katastrofu, která se odehrála v bezprostřední blízkosti. Její stíny jako by přinášely prostou útěchu a nezávaznou mlčenlivost. Pokud mohu říci, nikdo se proti nim nikdy nevyslovil. Zastupovaly jednotu starších, jimž nebylo možné po prosazení těchto projektů jednoduše v ničem zabránit, jako by mluvily – což nedělaly a my to rovněž neděláme – jediným, nedostižným a v neposlední řadě i proto dokonalým jazykem, který nemohl nikdy upadnout v zapomnění. Pokud mohu říci, nikdo se nikdy neptal po tom, kde sen přebývá. *Co řešit.* Pátral jsem po nepovšimnutých zlomcích, po vazbách a vzpomínkách na to, jak dobře jsem se v této a v ostatních, mnou navštívených věžích cítil, jak jsem si už jako mladík představoval, že tam někde musí ulpívat zbytek někdejšího významu jako špína ve štěrbinách mocných kamenných bloků. Jeden nepodařený pokus střídal druhý, ale žádoucí text, který by zazněl jako výstřel a přinesl s sebou ostré krystalky deště průhledné čirosti, se nedařil. Zprvu neschopen kompromisu a podjatý svým předběžným věděním, vydoloval jsem ze sebe s velkým úsilím první rukopis o věžích a i dnes dobře viditelném, lákajícím neznámu, které jsem si dodnes z jakési směsi obav a nedostatku podnětů nikdy neprošel. S pocitem, jako bych dlouho spal, a přesvědčen, že za svá tvrzení sklídím jen výsměch, potupu a nejspíš i nenávist, jsem tlustý svazek papírů odnesl na poštu, zabalil si cestovní kufr a vydal se, jak se mi v posledních letech stalo zvykem, k nejbližší další věži.

Věže propadly vzhledem ke svému stáří a nedostatečným opravám, jež nemohly být vinou neexistujících plánů a jejich nesnadno pochopitelných konstrukcí provedeny, procesu pozvolného mizení a plíživého rozkladu. Bohové, dosud zakotvení v myslích a víře lidu, je opustili, našli si jednoduše jiný domov, ale jejich stíny zůstaly. Všude slyším povzdechy, že už nejsou mocní, s nimiž bychom se sezdali, že už se nepovedou války; a tak budou na naše náklady pokračovat dějiny na úvěr, jen kvůli tučným titulům. Je to stále svět, který zapomněl své mýty a lásky pohřbít, a ty teď před očima všech tlejí. Pohled je pevně zaměřen na člověka samotného. Kdo bydlí o tři domy dál, o tom nic nevíme. Nemohu činit výjimku, a přece mě už skoro utěšuje, že se tady, uprostřed tohoto šílenství a stěží popsatečných věcí, zmůžu na víc než jednu jasnou myšlenku. Omezené rozměry tradice se odrážejí ve světě, o

něž jsem se rozedřel do krve. Zatímco se sem zvolna vkrádá večer a lákavě se rozprostírající neznámo se opět stává méně zřetelným, vrací se pocit nesnesitelného přechodného stavu. Všechno, možná i já, je napnuté k prasknutí. Pohybují se v této potemnělé přítomnosti, jež se zdá být zaměřena jen na ovládnutí věcí a již si už ani nedokážu vyložit, mezi žijícími, nebo už mezi mrtvými? Světla města se jedno po druhém rozsvěcejí. Do vzduchu stoupá první raketa, zvěstovatelka přelomu roku, vybuchuje a vypouští krátkodechou mlhovinu zářivě zelených třpytivých jisker. Na chvíli rovnající se signálu se obloha dodatečně osvětlí. Nemám vlastně vůbec chuť slavit, ale přede dveřmi už na mě čeká přítel Publius, aby mě vzal na jednu z četných party dnešního večera.

Když krátce nato zahýbám do své ulice, Publius, který se rád představuje jako *mé starší Já*, už na mě skutečně čeká. Je v převleku – jeho staré, vyhublé tělo trčí nepříliš přesvědčivě v plandavé generálské uniformě – a sotva mě spatří, bez pozdravu mi podá černou masku, která bude po zbytek večera zakrývat horní polovinu mého obličeje. Zná mou nechť k převlekům, ale místo aby od nich upustil, pokouší se mě znovu a znovu přivést na cestu přítele šalby a klamu. Jeho objetí je srdečné a pevné, zvu ho dál. Publius je nezvyklé jméno pro příslušně nekonvenční život, který tento zprvu zneuznaný a nyní rehabilitovaný básník, sám sebe označující za nečistého světce, neúnavně vede. Uchovává příběhy tak, že je zapomíná, v tom je jeho síla. Nejen proto neexistuje fáma, která by o něm nebyla šířena, ani taková, která by se jen vzdáleně blížila jeho skutečnosti. Bez jeho povzbuzování bych své výzkumy dávno vzdal a hledal azyl na nějaké katedře v hlavním městě či ještě něco horšího. Bez něho bych byl ztracený, jak si pokaždé, když ho vidím, uvědomím, jednoduše bych zmizel, umořen jako nějaká vedlejší postava skrytého hlavního děje, která se začne rozvíjet, když už je po všem. Netrpělivé volání z předpokoje mě upomíná, že máme naspěch, a já stále ještě nerozhodně postávám před svým velkým šatníkem, nabízejícím jen málo možností proměn. Šedá a černá, to jsou barvy tohoto století, a nejspíš i příštího. Abych projevil alespoň minimální ochotu, vklouznu do příliš velkého zimníku s kožešinovým límcem, který jsem zdědil po dědečkovi a nikdy jej nevyhodil. Pohled do vysokého zrcadla na zdi vedle skříňe ukazuje hubenou, ztrácející se drobnou postavu v černém, dávno z módy vyšlém a tudíž už pomalu asi opět módním oděvu. Publius, který dnes působí unaveněji a vyzáběji než jindy, na mě z chodby kývá, ano, to jde, to je v pořádku. *V některé dny.*

Můj nakladatel, stejně jako Publius jeden z posledních zástupců zakleté epochy, stojí u baru, do určité míry věrohodně převlečen za satyra, a opatrně se pohupuje v rytmu hlasité hudby. Své řídnoucí vlasy má přísně sčesány dozadu, nejspíš také proto, aby zakryl holá místa na hlavě. Usmívá se, když mě vidí, a připijí mi na zdraví. Z jeho pohledu soudím, že už ví o dokončení dlouho slibované knihy, že už k němu snad svazek dorazil, je v něm ulehčení a smutek. Potřesu mu rukou a on, místo aby mi pozdrav oplatil, spouští svou už tolikrát přednesenou tirádu o tom, že konečně nastoupí příběhy na místo starého pořádku, a jaké ulehčení, jak živý chaos to s sebou přinese! Jaká rychlost, jaký rozmach nás teď čekají! Slyšel jsem ta slova často, někdy je říkal přímo mně, někdy byla při nějakém představení namířena k publiku, jindy zase k mladé ženě, již se pokoušel obloudit. Nemám mu co vyčítat, ale nechci už tuhle naučenou litanii poslouchat, zdvořile mu tisknu ruku a přenechávám ho jeho pití. Směs hudby a množství lidí mě irituje, ztrácím orientaci. Všichni jsou tak zaujati sami sebou, že je mohu bezmyšlenkovitě pozorovat a představovat si, jak se tu mnou prošlé městské čtvrti hroutí do přítomného podsvětí, do pekla, jež si nevyžaduje naší obrazotvornosti. Na druhém konci taneční plochy zaznamenávám Publia, jak se baví s návštěvníky ze země za hranicemi; dokonce i v jejich dobře volených oblecích je prý vždy možné, říká se, je snadno

rozeznat. Dává mi znamení, abych šel za ním, prodírám se tančícími se skleničkou ve zdvižené ruce. Představuje mě třem dalším, za rytíře převlečeným básníkům, které poznal v exilu, a jedné mladé ženě, oblečené do kostýmu slepé věštkyně, která přišla s nimi. Vtipkuje o našich jménech a jejich literárních významech, zvláště pak o tom mém, které se mu zdá ještě zábavnější a neobvyklejší než to jeho a provokuje ho k záplavě nespoutaných slovních hříček. Ona se mě ptá, jak se jmenuji, a když jí to povím, usmívá se, jako by předtím vůbec neposlouchala. Její přízvuk a lesklé černé vlasy prozrazují, že je cizinka, má jisté a přesné pohyby. Celou dobu si říkám, snad i kvůli jejím neprůhledným brýlím, jestli je vůbec převlečená. *Už není ani na mně.* Publius a jeden z jeho autorů vrávorají pryč, dva zbylí jsou zcela ponořeni do hovoru. Je tu až téměř příliš velký hluk na to trapné ticho, ale jen téměř.

Vedle nás se uvolní menší stůl, posadíme se. Dlouho si mě prohlíží, aniž co říká, a pak se mě nečekaně zeptá na můj *názor na budoucnost*. Chvilí jsem v pokušení jí vážně odpovědět, mluvit o nemožnosti přesných prognóz a o svém pocitu, že co nevidět budeme všichni pohlčeni. Místo toho se pokouším vtipkovat a tvrdím, že budoucnost přeceňujeme. Mírně a shovívavě se pousměje, jako by před sebou měla dítě, které se vzpurně snaží vklouznout do role dospělého, aby se ubránilo nechtěnému poznání. Plynulým pohybem vyjme z kapsy pláště balíček karet, dá se do míchání, a zatímco jí staré, osahané listy kloužou v prstech, vysvětluje mi smysl hry. *Taroty, říká, jsou jednou z možností převleku, hry, života.* Karty o sebe třou, znějí, jako by byly ze dřeva. *Existuje mnoho teorií, které jsou všechny nepodložené, pokračuje, ale všechny mají své kouzlo v tom, že věří příběhům, z nichž se nakonec vyloupne cosi jako pravda.* Položí na stůl tři zakryté karty, zbytek odloží stranou a uchopí mě za pravou ruku. Má pevný stisk, ale ne nepříjemný. *Nikdy nejde o jednotlivé karty, říká, vždy o jejich stále nová propojení a z nich vyplývající konstelace.* Uprostřed přátelské vřavy tu najednou nastává okamžik soustředění, jako by se hluk oslav od našeho stolku odrážel. Obrátí první kartu a zeptá se mě, aniž se na ni podívá, co vidím. *Je to šestnáctka, věž,* odpovídám. *Vidím vysokou, temnou budovu, plameny, blesky a knihy.* Přikyvuje, *ano,* znovu přikyvuje, *to je minulost, ale dočkáš se drastických změn. Cosi se zhroutí, lze čekat bouřlivé časy.* Obrátí druhou kartu a opět se mě zeptá, co vidím. *Karta devět, poustevník,* odpovídám podle pravdy. *Na kartě je muž s kloboukem, černá a bílá ruka, v pozadí strom.* Opět přikyvuje, krátce se usměje, zjevně sama nachází v roli svého převleku zalíbení. *To je přítomnost, popis hledání, znamená ale i odstup a osamělost.* Krátce na kartu položí dlaň. *Možná i dobu dozrání.* Zarazí se a ruku stáhne. *Ted' ke třetí kartě, pohledu do budoucnosti.* Odkryje ji, jsou to milenci, pár pohroužený v plamenné rudé barvě, rozeznatelná těla a splynuté hlavy. Váhám, nechci tuhle kartu, veden náhlým popudem, vůbec popisovat. *Takže?* ptá se a působí trochu netrpělivě. Pokouším se vzpomenout si na další symboly hry, kterou znám z dětství, a najednou bezděčně plácnu: *hvězda.* Vraští čelo, ale na kartu se nepodívá. Chvilí je úplně klidná, pak se sama pustí do popisu. *Číslo sedmnáct, hvězda. Ženské torzo, džbány na vodu, klid po bouři.* Opět, jako by to byl rituál, položí na kartu dlaň. *Hvězda znamená jasnost, otevřenost pocitů. Ledaže,* a tady udělá teatrální pauzu, *ledaže by karta ležela obráceně a převracela tak svůj význam.* Opět přikyvne, sebere balíček a strčí jej zpátky do kapsy pláště. *Je to všechno?* ptá se. V tomhle umělém světle vrhá stín plný tajemství. *V některé dny už není ani na mně co řešit,* odpovídám jaksi automaticky. Má zjevně připravená odpověď na ni neudělá, alespoň jak se mi zdá, žádný dojem, mně samotnému připadá, sotva ji vyslovím, nezdořilejší a nepřipadnější, než jsem zamýšlel.

V dalším průběhu večera se místnosti ještě zaplňují, dokonce si i trochu zatančím, víno na mě působí a uvolňuje můj rádo by nenucený výraz v obličeji, až konečně jeden z hostů na druhém

konci místnosti vytáhne zbraň a několikrát vypálí do vzduchu. To už je nejvyšší čas zmizet, prodíráme se ven bez ohledu na to, co se kolem nás děje, ona mě instinktivně uchopí za ruku a drží se mě ještě, když už se pokoušíme se skupinou dalších lidí, mezi nimiž je i příšerně bledý Publius a dva z autorů, namačkat do jednoho z čekajících taxíků. Vyjíždíme, řidiči nevdává, že vůz je přečpaný k prasknutí. Uvnitř dál panuje vřava, všichni jsou rozrušení, až když vzdálenost od klubu roste, situace se uklidňuje, jeden po druhém klesá do čalouněných sedadel, pokud to místo dovoluje. Ona udává řidiči jakousi adresu na předměstí, cesta nás zavádí do kdysi elegantní, dnes zchátralé čtvrti.

Vůz zastaví, nedokázal bych říct, kde, vpotácíme se na noční vzduch. Stojíme před opuštěnou vilou, která je, jak se ukazuje, ještě částečně zařízená. Vypadá to, jako by si tu někdo zcela náhodně vybral nábytek a zbytek tu jednoduše nechal. Svíčky stojící osamoceně v prostoru osvětlují scénérii, je tu mnohem víc lidí než v klubu, probíhá tu další, ještě nevázanější oslava. Ocítám se spolu s ostatními v menším salonu, všude stojí pohodlné pohovky, orámované prázdnými knižními regály, které sahají až do vysokého stropu. Kráčí přede mnou, brýle si přes silné přitmě nechává na očích. S jistotou jí vlastní, která mě pořád trochu rozčiluje, se pohybuje po místnosti. Vytáhne z kapsy krabičku, z ní jakýsi vláknitý chuchvalec a kousek papíru, který vypadá jako část knižní stránky. Pak podá krabičku dál a začne nahlas recitovat: *Vzpomínáš dlouhých osiřelostí nádraží, procházeli jsme městy, jež denně ve vírech plují.* Někteří pobrukují s ní, jako by šlo o nějaký rituál, o nutný a obvyklý úkon pro to, co bude následovat, *a v noci pak denní světlo vyvrhují, ó námořníci, ženy temné, moji přátelé,* mýtus, který se opakuje, aby neochabl, *vzpomínáte...** Ukrotí joint a posunkem mě zve do sousední místnosti, kde stojí další nábytek. Posadíme se na pohovku, která je slabě cítit dřevem a medem. Podá mi zapálený joint, kouř mi vnikne do plic. Nejsem na to zvyklý, hned po několika tazích mám závratě, ale není to nepříjemné. Sedíme vedle sebe a pokoušíme se pokračovat v řeči. Nemáme potřebu lhát, a tak mluvíme upřímně a bez postranních myšlenek. Vypráví mi o své rodné vsi, o městečku nedaleko bývalých hranic, kde teď žije, daleko od rodiny, protože chtěla odejít někam, kde ji nebudou urážet. Přeskakuje z jednoho tématu na druhý, mluví o bohu, v nějž může věřit, protože umí tančit, o koření a způsobu, jak se dokonale oblékat. Já mluvím o krvavé historii, na níž lpím, protože se mi zdá být jediná důvěrně známá, o oprávněném neklidu mých smyslů, jako bych v sobě cítil ještě další nerozpoznané vědění kolem toho, co už je ve mně neznámé. Mluvíme o životě, jaký byl a jaký bychom si ho přáli, o hodnotách a významu vytrpěného, o vině starých a odpovědnosti mladších. Všechno si podržuje určitou lehkost, ještě i ve chvíli, kdy už je, jak se zdá, všechno řečeno. Vezme mě za ruku, podvolím se, jako bych tuhle scénu někde četl a překryl přítomnost vzpomínkou, abych ji zakryl, místo abych ji prožil.

* překlad Appolinairovy básně *Cestující* ze sbírky *Alkoholy* od Gustava Francla

Přemýšlet dál nebo se svléknout, rozhodujeme se pro to druhé, naše ústa a ruce předbíhají myšlenky, přitáhne mě k sobě s překvapivou silou a já, s pocitem opojné intimity, jako by to nikdy nebylo jiné nebo snazší než teď, její doteky opětuji. Vstane, táhne mě dál, *pojď,* víc neříká a ani nemusí. Doklopýtáme do další místnosti, ve své nejistotě a rozpačitosti počítám své kroky; všude se tu kolem válejí spacáky, různě po zemi a na jedné staré posteli. Stáhnou jí plášť, ona mi strhne masku, shodí košili, neschází mnoho, abych jí roztrhl rukáv živůtku, nejsme jen hladoví, jsme lační. Veškeré váhání a vypěstovaný rozum jsou překonány, když za smíchu a plni pro mě nezvyklé jarosti padneme na postel. Má hnědé tělo, poddajnější, než jsem čekal, zatímco já si v matném světle z vedlejší místnosti připadám jako vybledlá, kostnatá a na břeh vyvržená ryba. Zavírá mi oči, když po ní kloužu, leží tu rozestřená jako

otevřený dopis, chutná slaně i sladce zároveň, líbám jí boky a ona vezme mou hlavu a přitáhne si mě, chytí mě za zadek a přitiskne si mě k sobě. Poprvé nás žene spěch, pohybujeme se, jako by nás něco pohánělo, jako dva uprchlíci, kteří se nemohou pohnout z místa, až se ke mně vzepne a poškrábe mě. Pak se na mě posadí, položí mi rozhodně své malé dlaně na hrud', podruhé jsme klidnější, jasnější, je nám jedno, jestli nás někdo vidí. Oba jako bychom se chtěli vyhnout únavě. Ještě se k sobě v objetí naposledy přimkneme, než konečně v té textilní změti usneme.

Probudí mě závan chladného vzduchu, vítr pootevřel okno a vehnal dovnitř trochu sněhu. Vyskočím a zavřu ho, až pak si uvědomím svou nahotu. Zrak mi padne na staré stojací hodiny, stojící u zdi jako němý strážce. Ručičky se už asi před dlouhou dobou zastavily, odrážím se ve skle hodinové skříně, neskutečný a strašidelný zjev s temnými stopami spontánní vášnivosti na krku a ramenech. Obrátím se k posteli, a jak se dalo čekat, jsem sám. Je pryč, na horním konci jejího spacáku leží tarotová karta *milenců*. V jasném světle novoročního rána se spěšně obléknu a potichu vyjdu ven, maně hledaje svou masku. V ostatních místnostech téměř nikdo není, několik spících leží roztroušeně po zemi jako naplavené mrtvolky, někteří ještě do sebe zapletení, jiní odvrácení, jako by si byli cizí. Brzy zjišťuji, že Publius mezi nimi není. Při odchodu se snažím neporazit žádnou z lahví a skleniček, které stojí všude po zemi. Málem se mi to podaří a přes jistou neohrabanost proklouzávám, jak dokážu, ke dveřím. Zahrada kolem domu je zpustlá a částečně pokrytá tenkou vrstvou sněhu. Napříč ke křivě v závěsu usazené brance stojí opuštěná psí bouda. Sluneční paprsky odhalují starý, zrezivělý řetěz, po hlídacím psu ale není k mému ulehčení ani stopy.

Od mé poslední návštěvy věže neuplynulo ani devatenáct hodin, a už jsem se k ní zase vrátil. Obávám se, že stabilita budovy skutečně klame, vzpomínám si na první z tarotových karet a sáhnu po kartě *milenců*, která mi leží kapse. Co může ten, kdo se o někoho uchází, druhému dát, ne-li rozvrh cesty, vyvádějící ho z těsného domova? Kamenný parapet studí, jsem si jistý, že i kdyby se měly věže zřítit a zmizet, jejich stíny na nás budou pořád dopadat. Ve všech věcech je zasutá pravda, člověk musí nasadit otázky jako páku, aby rozuměl, alespoň to je mi teď jasnější než dřív. Kopii dokončeného rukopisu jsem uložil v Publiově prázdném domě, jako dočasně odložené dítě, které svého příjemce možná vyděsí. Myslím na ni a mám jiný, svěží pocit, než kdybych se pořád pohyboval po okrajích navyklé chyby, jiný a lepší. Můj pohled se zdá být méně zachmuřený, ale možná se mýlím, možná jsem si i tyhle myšlenky jen vypůjčil. Osud, pokud něco takového existuje, stejně nikdy nezasáhne připravené. Můj pohled, který nevnímá město pode mnou, zalétá k jihu, kam se teď vydám, slibuje si od toho zkušenost a obrodu. Tohle není běh, kde je rozhodující rychlost, tohle je možná nový den.